

lager dan in 2007. De daling bij ABN Amro en ING kan grotendeels verklaard worden doordat activiteiten met commissie-inkomsten verdwenen zijn. Zo zijn de vermogensbeheeractiviteiten van ING ondergebracht bij het afgesplitste NN, waardoor alleen al de beheerinkomsten van 1,1 miljard euro tot 158 miljoen euro daalden. Nu ABN Amro geen noemenswaardige zakenbankafdeling meer heeft, zijn ook de adviesfees opgedroogd.

Bij alle drie de banken is ook de handel voor eigen rekening sinds de crisis dramatisch ingeperkt. ABN Amro heeft helemaal geen desk meer waar handelaren voor eigen rekening posities innemen. Waar het oude ABN Amro jaarlijks een miljard euro verdiende met die tak van sport was de post "net trading" vorig jaar nog maar 175 miljoen euro. De bank ontvangt handelsinkomsten door bijvoorbeeld de Nederlandse en Belgische overheid te begeleiden bij de uitgifte van staatsobligaties. ING zag de inkomsten van de handel voor eigen rekening halveren. Rabobank geeft geen specifieke cijfers.

SAAI MAAR WINSTGEVEND

Traditioneel bankieren oogt misschien saai, maar is wel behoorlijk winstgevend. De rentemarge, oftewel het verschil tussen in- en uitgeleend geld, is op dit moment buitengewoon hoog. Door het orthodoxe beleid van centrale banken kunnen financiële instellingen bijna gratis geld ophalen. Banken kunnen dit ingeleende geld aan het werk zetten via lucratieve hypotheek, bedrijfskredieten en consumentleningen. Vooral bij hypotheek is de rentemarge als gevolg van de beperkte concurrentie tussen banken in Nederland erg hoog.

De balanstotalen mogen dan gekrompen zijn, de euro's die worden uitgeleend zijn een stuk rendabeler. De rentemarge schommelt bij alle drie de banken rond de 1,5

procent. De netto rente-inkomsten van ING en Rabobank stegen ten opzichte van 2007 zelfs met 31 procent en 37 procent tot respectievelijk 12,3 en 9,1 miljard euro in 2014. Bij het ontmantelde ABN Amro daalden de inkomsten door de sterke krimp van het balanstotaal.

Slotsom

Banken keren terug naar hun wortels en dat is erg winstgevend. Hoge rente-inkomsten compenseren de lagere commissie-inkomsten en de gemarginaliseerde handelsactiviteiten. Alleen ABN Amro zag door de sterke krimp de rente-inkomsten dalen.

Trend 2: Kleinere hefboom zorgt voor lager rendement

De torenhoge inkomsten van banken moeten zich vertalen in hoge rendementen, toch? Een analyse van het rendement op eigen vermogen, de jaarwinst gedeeld door het eigen vermogen volgens de boeken, vertelt een ander verhaal.

ING en ABN Amro behaalden vorig jaar een rendement op eigen vermogen van 9,9 procent en 10,9 procent. In de jaren voor het uitbreken van de crisis hadden beide banken rendementen die ver boven de 20 procent uittorenden. De kans dat zulke percentages ooit terugkomen, is gering. De rendementen van ING en ABN Amro liggen nu al binnen de langetermijndoelstelling van beide banken. ING-topman Ralph Hamers mikt op tussen de 9 en 12 procent en ABN Amro wil in de bandbreedte 10 tot 13 procent zitten.

De lage rendementen hangen samen met de noemer in de breuk: het eigen vermogen. Nieuwe boekhoudregels dwingen banken om hogere buffers aan te houden. Dit is terug te zien in de ontwikkeling van het eigen vermogen bij ING. De buf-

VOOR DE CRISIS HADDEN BANKEN RENDEMENTEN DIE VER BOVEN DE 20 PROCENT UITTORENDEN

fer groeide van 39,5 miljard euro in 2007 tot 58,5 miljard euro eind vorig jaar. De hogere buffers doen het winstrendement lager uitvallen.

Ook blijft bij het nieuwe bankieren van iedere euro inkomsten minder winst over. De miljarden afschrijvingen op bijvoorbeeld Griekse leningen, vastgoedprojecten en MKB-leningen zijn bekend. Maar bankiers worden ook geconfronteerd met nieuwe kostenposten. Zo moesten Nederlandse financiële instellingen vorig jaar bij elkaar één miljard euro aan de overheid betalen als eenmalige heffing vanwege de nationalisatie van SNS Reaal. Banken zullen de komende jaren ook honderden miljoenen euro's in het Europese reddingsfonds voor banken moeten stoppen. Meer heffingen betekent minder winst en dus rendement.

Rabobank is een beetje een vreemde eend in de bijt als het gaat om het rendement op eigen vermogen. Door de coöperatieve structuur ontbreekt de tucht van de markt om de efficiency en winstgevendheid te verbeteren. Rabobank behaalde in 2014 een rendement van 'slechts' 5,2 procent. Ook de doelstelling ligt met een rendement van 8 procent in 2016 lager dan bij de andere banken.

Slotsom

Door hogere buffereisen zullen de torenhoge rendementen van Nederlandse banken waarschijnlijk

nooit meer terugkomen. Rabobank maakt een laag rendement vergelijken met andere banken.

Trend 3: Nieuwe spelregels

Betekent een terugkeer naar traditioneel bankieren ook dat de risico's zijn afgenomen? Toegegeven, de nieuwe banken zijn minder afhankelijk van heftig fluctuerende commissies en inkomsten uit handelen voor eigen rekening.

Maar het leed van de kredietcrisis bij banken was een uitvloeisel van de meest traditionele bankactiviteit: het in- en uitlenen van geld. Zo werd ING gedwongen om Amerikaans spaargeld in de Verenigde Staten te beleggen waardoor voor tientallen miljarden aan rommelhypotheken op de balans belandden. De combinatie van nauwelijks buffers en twijfels over de werkelijke waarde van deze beleggingen dwong de overheid tot kapitaalinjecties en garanties van tientallen miljarden.

De stresstest van de ECB vertelt dat de banken nu beter tegen een stootje kunnen. Maar de verwevenheid van de sector, de beperkte buffers en enorme omvang maken het systeem nog steeds broos. Het balanstotaal – niets anders dan een pot vol beleggingen als hypotheek, obligaties en bedrijfsleningen – van de drie banken bedraagt bij elkaar ruim 2000 miljard euro. Dit is ongeveer drie keer onze economie. Tegenover deze pot beleggingen staan buffers van bij elkaar 112 miljard euro. Dat is een buffermarge van 5 procent. Dit betekent dat een beperkt verlies op beleggingen direct leidt tot een flinke hap uit de buffers.

Naast solvabiliteitsproblemen – te weinig kapitaal – kunnen ook liquiditeitsproblemen – te weinig cash – een bank op de knieën krijgen. De stortvloed aan (bijna) gratis liquiditeit uit Frankfurt maskeert dat dit een achilleshiel blijft van het